

CRONICA

nr. 35—46/1974

Săptăminalul ieșean CRONICA promovează în continuare rubrici legate de viața teatrală din capitala Moldovei, din țară și din străinătate, realizând, pe măsura spațiului tipografic limitat, nu numai o simplă oglindă a faptului de teatru brut ci puncte de vedere, de cele mai multe ori menite să introducă cititorul, pe o pistă bună, în lăuntru fenomenului dramatic. Cultivând în acest sens cele mai diverse forme publicistice, de la informația incitantă, nota de lectură, interviul și cronica de spectacol, pînă la comentariul eseistic, CRONICA este în permanență o revistă la zi, o revistă căutată.

În nr. 35, Radu St. Mihail vorbește atent despre lucrarea lui Ioan Massof, *Teatrul românesc* (vol. V, Ed. „Minerva“).

În nr. 37, actorul Teofil Vălcu, directorul Teatrului Național „Vasile Alecsandri“, întors dintr-un turneu în Uniunea Sovietică, declară într-un interviu: „Am prezentat acolo trei spectacole din repertoriul curent al teatrului: Într-o singură seară de Iosif Naghiu în regia Cătălinei Buzoianu și scenografia lui Mihai Mădescu... Poveste de iarnă de Shakespeare, tot în regia Cătălinei Buzoianu, scenografia Paul Salzberger... și Dona Rosita de Federico Garcia Lorca în regia Ancăi Ovanec și scenografia lui George Dorosenco... Fiește — a adăugat Teofil Vălcu (întrebat după ce criteriul a alcătuit respectivul repertoriu de turneu) după criteriul calității. Am vrut mai întâi să prezentăm în străinătate cele mai bune spectacole. Am vrut apoi să fie un repertoriu foarte divers, semnificativ pentru aria întinsă a preocupărilor noastre...“ În același număr de revistă Al. I. Friduș comentează turneul teatrului „Victor Ion Popa“ din Birlad, prezent la Iași cu dramatizarea lui George Vasilescu, *Ochiul babei* (după Ion Creangă), „...interpretarea actoricească valorifică eficient virtuțile dramatice și bogatele resurse comice ale textului. El alimentează copios capacitățile de antren ale unei montări, căreia nu-i lipsea decît rigoarea

unui ochi regizoral avizat pentru a elimina cele citeva, oarecum șocante, nealinieri la cota, mai ambițioasă, indicată de o dramatizare de notorietate, în care utilizarea versului nu este chiar întîmplătoare ori, o regie „în colectiv“ implica, de la sine, o eterogenizare a soluțiilor, puse mai toate sub semnul unei indecizii, care se resimte mai ales într-o cam rudimentară orchestrare a diverselor componente ale spectacolului, o scenografie voit naturalistă cuprinde, în mod curios, o inserție stilizată și metaforică în acel ochi, naiv proiectat pe acoperișul casei Aftiniei: ochi căruia îi sînt demonstrativ adresate unele replici din piesă“. Dihotomiile lui Al. I. Friduș ni se par deosebit de interesante.

De asemenea, foarte interesantă ne-a apărut intervenția balerinului Dan Brezuleanu (nr. 43, 1974) publicată la rubrica *Moment* cu titlu de epistolă, intervenție care repune în discuție relația dintre artă și cultura fizică: „Artiștii, slujitorii scenei în speță, — în afara mijloacelor de expresie legate strict de profesie, au nevoie în permanență de mari resurse fizice pe care le exploatează în actul interpretativ... Studiul exclusiv al dansului clasic, nu conferă toate calitățile fizice necesare unui balerin, în condițiile în care repertoriul curent îi reclamă cunoștințele de scrimă, gimnastică sau lupte.

În aceeași situație se află actorul sau artistul liric. „Talentul“ nu poate suplini tehnica, suplețea, mobilitatea și elanul pe care și-l conferă practica sistematică a exercițiilor fizice. Nu o dată, pe diverse scene, am văzut buni cîntăreți de Operă, stîrnind zîmbetul publicului în timpul luptei „pe viață și moarte“!

Cum ne mai apar astăzi acei cîntăreți voluminoși care, cu vizibile eforturi fizice, stînd în „poze“ convenționale, își susțin doar... partitura muzicală?!

„Nu ne putem imagina — cu tot aportul cascadorilor — un Amza Pelea, Florin Piersic sau Sergiu Nicolaescu, care să nu știe să lupte, să călărească sau să tragă la țintă. Belmondo, Yves Montand și Danny Kay sînt actori „compleți“ cîntăreți și dansatori — polisportivi în același timp“.

În numărul 46, criticul de teatru Liliana Moldovan semnează o interesantă micro-panoramă comentată a premierelor teatrelor din actuala stagiune, la Cluj, Timișoara și Brașov.

Croniciarul dramatic al revistei de la Cluj-Napoca este poetul Ion Cocora. Talentul cu care acest critic abordează domeniul Thaliei, seriozitatea cu care urmărește și decantează valorile din instituțiile teatrale ale Transilvaniei, confirmă încă o dată că poeții sînt legați de teatrologie prin vocația sintezelor. Ne propunem să ne oprim altundeva în mod special asupra acestui fenomen (poeții și teatrul) considerîndu-l la fel de definitiv ca și fenomenul poezilor critici de literatură (deja bine observat în exegeze publicate în reviste și chiar în volume). Important este că cititorul apreciază că TRIBUNA are un reprezentant onest în condeiul inspirat al lui Cocora, că săptămînal va înfrîna filmul subiectiv și observațiile apte de sugestie ale unui scriitor profesionalizat în critica de teatru. Nu vom analiza aici stilul cronicilor de teatru semnate de Ion Cocora. Rostul acestor rînduri este satisfacția pe care ne-o produce înfrînarea cu comentariile acestui critic care nu se oprește niciodată la textul dramatic (cum reclama cineva la recentul Colocvii în criticilor dramatici) ci jalonează și afirmă constanțele din personalizarea tuturor factorilor ce participă la viața unui spectacol. Sistemul e al radiografiei; iată-l bine divulgat în legătură cu regia lui Dan Micu la *Piucul din grădina de vară* (Teatrul de stat din Tirgu Mureș — Secția română); „Imaginile și semnele la care apelează nu apar complementare textului, ci provin dintr-o minuțioasă explorare a faptelor, extind realismul acestora pînă la consumarea și trecerea lui într-o zonă a fantasticului poetic. Scenele-cheie dobîndesc astfel o semnificație simbolică, devin nuclee ordonatoare pentru întreaga acțiune, obligînd actorii (în majoritate tineri și ei) la un joc preocupat să refigureze din interior fiecare caracter în parte.“

De foarte multă vreme TRIBUNA apelează la semnătura lui Ion Mihăileanu, pentru rubrica de portrete intitulată lapidar TEATRU. Actorii români, văzuți de criticul Ion Mihăileanu, capătă — mai ales atunci cînd sînt dispensați de horbota metaforelor impresioniste — semnificații reale, interesante. Stilul sobru servește mult lui Ion Mihăileanu și mai ales actorilor care au, astfel, posibilitatea să se recunoască într-adevăr în rubrica „Tribunei“.

Revista „Luceafărul“, a creat spații egale exprimării artelor. Rubrica de teatru este semnată de obicei alternativ, de doi scriitori afirmați în ultimul deceniu: poeții Marius Robescu și Cezar Ivănescu. Fără voia lor, cei doi cronicari de teatru realizează, pe un plan spiritual, o competiție, un duel în care va trebui să scînteieze ca sabia, tăișul ideii sau al observației personale. Intermența celor două nume dă rubricii de teatru, a „Luceafărului“ o prospețime anume, o individualitate ce o face realmente căutată.

Este de asemenea salutar modul cum înțeleg cronicarii teatrali ai revistei pentru tineri să folosească dreptunghiul din subsolul paginii a patra. Marius Robescu, de pildă, a publicat în trei părți studiul „Eminescu despre teatru“, subliniind elemente ce țin de concepția asupra reprezentării dramatice, a poetului nostru național: „Eminescu recunoștea primatul textului, spunînd „execuție“ acolo unde spunem *montare*. Textul este principiul de la care se pornea, actorii încorporîndu-l doar, supunîndu-i-se cu cît mai mare suplețe. (Nu trebuie să uităm însă că pe atunci termenii unui spectacol erau în principal doi: *piesa* și *actorii*. Regizorul, care în zilele noastre concurează cu atîta ambiție pe autor, avea un rol mult mai modest)... Eminescu poseda doi termeni suprapuși pentru gradele de comparație. Cel dintîi califica jocul drept *execuție* bună (vorbire clară, neafectată, gesturi cuviincioase, echilibrate) cel de al doilea constata deplina *identificare* cu rolul și reprezenta desigur, culmea.

Este potrivit să încheiem cu încă o dovadă a gustului pentru clasic, împărtășit de poet. Lăudîndu-l pe Millo pentru evoluția sa într-un spectacol, el critică diferența flagrantă dintre protagonist și ceilalți. Lipsa de unitate, disproporția părților, îl supără vădit.“

În nr. 36, LUCEAFĂRUL, publică o întreagă pagină de revistă (cu urmări în celelalte pagini) despre dramaturgia contemporană. Sub genericul PATRU DRAMATURGI DE AZI, criticii Ovid S. Crohmălniceanu, Eugen Simion, Nicolae Baltag și N. Ciobanu se opresc asupra teatrului profesat de D. R. Popescu, Ion Băieșu, Teodor Mazilu și respectiv Titus Popovici, configurînd teritoriile cucerite de acești creatori de teatru, dezvoltarea gustului și a simțului lor pentru teatrul de factură politică, diversificarea modalităților stilistice. Salutăm această inițiativă substanțială a revistei, voința conducerii de a asimila în paginile revistei, întreg fenomenul literar și cultural artistic.